

‘Suffragettes’ in Goes

Op 18 september 1919 ondertekende Koningin Wilhelmina de wet die het volledige kiesrecht aan vrouwen toekende. Was het sinds 1917 mogelijk dat vrouwen konden worden gekozen, twee jaar later mochten ze voor het eerst ook zelf hun stem uitbrengen.

De vrouwen hebben er een lange strijd voor moeten voeren. Aletta Jacobs, feministe van het eerste uur en oprichter van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht (1894) kon erover meepraten. Zij was het die zich sterk maakte voor de emancipatie van de vrouw en aan haar inspanningen was het te danken dat er overal in den lande vrouwenverenigingen werden opgericht die zich ten doel stelden de vrouw het kiesrecht te verlenen.

Dat er veel weerstand moest worden overwonnen was duidelijk. Zeker op het conservatieve Zeeuwse platteland zagen de meeste mensen weinig in vrouwenkiesrecht. ‘De vrouw hoort thuis’, zo was de stellige overtuiging van de meeste mensen. Weliswaar werden er in de loop der jaren in Zeeland enige plaatselijke afdelingen van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht opgericht, de bereidheid om zich daadwerkelijk voor de strijd in te zetten was niet bijster groot. Als we de kranten uit die tijd mogen geloven, was het met de animo om de vergaderingen van de verenigingen bij te wonen niet veel beter gesteld. Neem nu Goes. Een journalist van de ‘Goessche Courant’ schreef in mei 1911: “De ledenvergadering van de afdeling Goes van den Nederlandschen Bond van Vrouwenkiesrecht was zoo als gewoonlijk weer heel slecht bezocht. Slechts 3 bestuursleden, 1 lid en 1 persoon waren aanwezig. Uit het jaarverslag bleek, dat de afdeling thans 32 leden telt en in het afgelopen verenigingsjaar weinig anders tot stand bracht

dan het oprichten van een Debatingclub voor jonge meisjes.” Dat was geen resultaat om trots op te zijn.

Het was daarom niet verwonderlijk dat er geregeld spreeksters uit andere provincies werden uitgenodigd in een poging de Zeeuwse vrouwen wakker te schudden. Precies een eeuw geleden, in

1911, werd een propaganda-avond voor het vrouwenkiesrecht in de ‘Prins van Oranje’ in Goes georganiseerd. Kennelijk had de afdeling de avond goed voorbereid, want over een gebrek aan toehoorders hadden de spreeksters niet te klagen. Juffrouw Steverding uit Arnhem vertelde dat de bond gelijkstelling van vrouwen en mannen wilde. De bond, aldus Steverding, “houdt zich buiten alle politiek en staat alleen geoorloofde middelen ter bereiking van het doel voor. Gewelddadige middelen en tooneelen als de Engelsche suffragettes veroorzaken, zijn verre van ons.” De andere spreekster, juffrouw Van Dorp uit Den Haag, veepte de vloer aan met een artikel in de ‘Tijdspiegel’, waarin de auteur allerlei bezwaren tegen het vrouwenkiesrecht had ingebracht. “Als de criminaliteit”, zo begon ze haar betoog, “die bij mannen groter is dan bij vrouwen, het gevolg is van den invloed der vrouwen, zoals de schrijver beweert, dan is dat voor mij het bewijs dat de man zich laat beïnvloeden door de vrouw en derhalve de zwakste partij is. Als dan al de zwakste partij het kiesrecht heeft, zoo mag dan toch zeker de sterkste ook wel degelijk daarop haar rechten doen gelden.” Dat de vrouw bang zou zijn om haar stembiljet in te vullen, omdat “haar naam dan op de kiezerslijst komt te staan, waardoor ieder kan zien hoe oud ze is”, vond Van Dorp te zot voor woorden. Van Dorp was ervan overtuigd dat de vrouw “binnenshuis” behoorde en het verkrijgen van kiesrecht zou daarin volgens haar geen enkele verandering brengen. “De natuur der vrouw”, zo maakte ze haar toehoorders duidelijk, “is nu eenmaal gericht op verblijf binnenshuis en de natuur laat zich niet dwingen. Ook zal het stemrecht de vrouw niet onvrouwelijk maken, zoals zo dikwijls wordt beweerd. Wel zal zij zich meer met het praktische leven gaan bemoeien en dat zal toch niemand afkeuren.”

Of deze gematigde woorden uit het diepst van haar hart kwamen of slechts bedoeld waren om de meer behoudende vrouwen over de streep te trekken, weten we niet. Vast staat wel dat de Goese vrouwenvereniging in de loop der jaren nauwelijks groeide. In 1916, één jaar voor de invoering van het passief vrouwenkiesrecht, had ze zegge en schrijve 38 leden en dat was slechts zes meer dan vijf jaar eerder.

Kwam dit omdat de meeste vrouwen andere zorgen aan het hoofd hadden dan de strijd voor het vrouwenkiesrecht? Of hadden de vrouwen op het platteland te weinig affiniteit met de feministen uit de stad, die voor het merendeel goed opgeleid waren en tot de ‘deftige’ burgerij behoorden?

Hoe het ook zij, de invoering van het vrouwenkiesrecht had op korte termijn weinig gevolgen en leidde nergens in het land tot politieke aardverschuivingen. De emancipatie van de vrouw stond nog in de kinderschoenen. Met het vrouwenkiesrecht was echter wel een eerste stap in die richting gezet.

Een kleurenprent van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht.

Cartoon van de socialistische cartoonist Albert Hahn

Albert L. Kort